נח ב

א. בנוגע די ערשטע פערציק טעג פון מבול זיינען דאָ צוויי פסוקים וואָס זיינען לכאורה בסתירה איינער צום צווייטן: פריער שטייט[1]: „ויהי הגשם על הארץ ארבעים יום וארבעים לילה", אַבער דערנאָך שטייט[2] — „ויהי המבול ארבעים יום על הארץ" (אַז שוין אין די ארבעים יום איז געווען ניט נאָר אַ גשם, נאָר אויך „מבול"[3] — „שבלה את הכל כו'"[4]).

זיינען חז"ל[5] מבאר — און רש"י ברענגט עס בפירושו על התורה[6]: „כש־הוריד הקב"ה המים הורידם תחלה ברח־מים . . שאם יחזרו יהיו גשמי ברכה שהרי חזרו הי' מבול".

ווי מען לערנט בפשטות, איז די כוונה אין דעם תירוץ — אַז די צוויי פסוקים ריידן וועגן באַזונדערע זמנים: „ויהי הגשם" רעדט וועגן דער צייט פון תחלת הורדת המים, וואָס דאָן איז עס געווען אין אַן אופן אַז „אם יחזרו יהיו גשמי ברכה"; און „ויהי המבול" רעדט וועגן דעם שפעטערדיקן זמן, נאָך דעם ווי ס'איז נתברר געוואָרן אַז „לא חזרו" און דער גשם איז נתהפך געוואָרן למבול: און דאָס איז פאַרגעקומען גלייך אין ערשטן טאָג (פון די ארבעים יום), וכ־מפורש „ויהי המבול ארבעים יום" [וואָרום וויבאַלד אַז די מי המבול זיינען געווען רותחין[7], איז דאָך ניט שייך געווען אַז מען זאָל בלייבן לעבן אפילו אַ זמן קצר. קומט אויס, אַז די אפשריות לתשובה איז געווען אַ זמן קצר[8]].

עס איז אַבער תמוה: אין פסוק שטייט דאָך בפירוש „ויהי הגשם על הארץ

1) פרשתנו ז, יב.
2) שם, יז.
3) ולא שהמבול התחיל רק לאחרי המ' יום, כאשר „ויגברו המים וירבו מאד על הארץ גו'" (שם, יח) במשך ק"נ יום (שם, כד) שע"ז „ויגוע כל בשר גו' וימח את כל היקום גו'" (שם, כא־כג).
ועפ"ז יובן מה שהקשו (זוהר חדש ופרש"י דלקמן הערה 5-6) דוקא מן הפסוק „ויהי המבול גו'" שנאמר לאחרי „ויהי הגשם", ולא מן הלשון „מבול" שנאמר כמ"פ לפנ"ז (ו, יז. ז — ו; ז; י) — כי מפסוקים הנ"ל אין הכרח (גמור) שמ' יום הראשונים כבר הי' המבול גופא (כי"א רק ש„מי המבול" — המים שמהם נעשה (אח"כ) המבול — היו על הארץ); והסתירה היא (בעיקר) מן הפסוק „ויהי המבול ארבעים יום גו'".
4) רש"י ו, יז.
5) זהר חדש (מהנ"ע) פרשתנו (כב, סע"א). וראה ב"ר פל"א, יב. לקמן הערה 9.
6) ז, יב. וראה הערה 3.

*) אבל מ"מ מתרץ רש"י הסתירה תיכף עה"פ „ויהי הגשם" (ולא „להלן עה"פ „ויהי המבול") — כי (נוסף לזה שהשאלה מתעוררת גם מן הפסוקים שלפנ"ז, אלא שעיקר הסתירה היא מ„להלן", כבפנים, הר"י בא לתרץ „דכולי קרא יתירה הוא" (משכיל לדוד כאן).

7) זבחים קיג, ב. וש"נ. וראה ויק"ר ספ"ז.
8) וגם לפמ"ש במשכיל לדוד (כאן) שבתחלה לא היו רותחין ורק „לבסוף (כאשר לא חזרו) היו למבול כלומר רותחין" (וראה יפ"ת לויק"ר שם) — עכצ"ל שהאפשריות לתשובה היתה רק ביום הראשון שהרי מפורש „ויהי המבול גו' ארבעים יום", כבפנים.
ויש לומר שגם מצד ריבוי המים דיום ראשון (בלי שיהיו רותחין*) — ש„נבקעו כל מעינות תהום רבה וארובות השמים נפתחו" (שם, יא) — לא היו יכולים (עכ"פ חלקם) להשאר בחיים, ונטבעו במי המבול. ולהעיר מיבמות קכא, א. ואכ"מ.

*) להעיר ממשנ"ת (לקו"ש ח"י ע' 35. וראה הערה 43 שם) שיש לומר שלפי פרש"י בפשש"מ — מי המבול לא היו רותחין. ע"ש.

ארבעים יום וארבעים לילה", אז די אלע פערציק טעג (און ניט נאר בתחלת הירידה) איז געווען א גשם?!

— וועז אין פסוק „ויהי הגשם" וואלט ניט געשטאנען „על הארץ", וואלט מען געקענט פארענטפערן[9], אז די מציאות פון מבול — „שבלה את הכל כו'" — איז געווארן וועז די מים זיינען געקומען „על הארץ". ד. ה. ביי אראפקומען פון „שמים" (די אלע פערציק טעג) —

„כשהוריד הקב"ה כו'" — איז עס געווען גשם (גשמי ברכה), נאר קומענדיק „על הארץ", וויבאלד אז בארץ למטה איז געווען א מצב פון „ותשחת הארץ . . השחית כל בשר . . על הארץ"[10], איז דארט[11] פון דעם „גשם" געווארן א „מבול".

דער פסוק זאגט אבער „ויהי הגשם על הארץ" — אז ניט נאר די הורדה מן השמים איז געווען ברחמים, נאר אויך ביים קומען על הארץ איז עס געווען „גשם"[12], און דאס האט אנגעהאלטן ארבעים יום, כנ"ל.

ב. ויש לומר הביאור בזה:

אויפן פסוק[13] „כי לימים גו' אנכי ממטיר גו' ארבעים יום וארבעים לילה" זאגן חז"ל[14] — און רש"י ברענגט עס אראפ (בשינוים) בפירושו על התורה[15] — אז דער טעם וואס דאס איז געווען במספר ארבעים דוקא איז: „כנגד[16] יצירת הולד שקלקלו להטריח ליוצרם לצור כו'".

דערפון איז פארשטאנדיק, אז דאס וואס די מי המבול האבן יורד געווען ארבעים יום מיינט (ניט אז יעדן טאג איז צוגעקומען נאך אן עונש, נאך א טאג פון מבול, נאר) אז דאס איז איין עונש וואס האט זיך געצויגן פערציק טעג. אין אנדערע ווערטער — אז די אלע ארבעים יום זיינען (בלשון הראגאטשאווער בנוגע לכמה ענינים[17]) א נקודה אחת.

וע"ד ווי די ארבעים יום פון יצירת הולד זיינען איין ענין, א יצירה וואס דויערט ארבעים יום — אין דעם זמן פון נאך די ארבעים יום ביז דעם סוף פון די תשעה חדשים פון הריון ווערן געשאפן די פרטים פון דעם ולד, צורת אבריו וגידיו, וואס דאס ווערט אויפגעטאן שריט נאך שריט און יעדער פון זיי איז א זאך פאר זיך; לדוגמא: כללות היד, דערנאך — פאנאנדערטיילונג אין פינגער, דערנאך יעדער פינגער אין פרקים, דערנאך ציפרנים און גאר בסוף הזמן — נגמרו ציפרניו[18]. משא"כ במשך די ערשטע ארבעים יום טוט זיך אויף

9) ע"ד פי' היפ"ת לב"ר שם (אלא שפירושו הוא רק בב"ר שם שקאי עה"פ „המבול מים", ולא על מחז"ל ופרש"י שבפנים).

10) פרשתנו ו, יא-יב.

11) ע"ד מחז"ל אין דבר רע יורד מלמעלה (ב"ר פנ"א, ג. ולהעיר שגם שם „הוריד מטר ונעשה (למטה) גפרית" — י"ל תהלים רמז תרנה (הובא במת"כ לב"ר שם. וראה גם יפ"ת ופי' מרז"ו שם). וכ"ה בתנחומא באבער (יח) ופרש"י עה"פ (וירא יט, כד)).

12) עפ"ז מובן למה מעתיק רש"י בהד"ה גם התיבות „על הארץ" (ובז"ח שם לא הועתקו. וגם ברש"י לא הועתקו התיבות „על הארץ" בהפסוק „ויהי המבול") — להדגיש שאא"פ לתרץ הסתירה כבפנים.

13) ז, ד.

14) ב"ר פל"ב, ה.

15) עה"פ שם. ועפ"ז מובן, שהתירוץ דלקמן מתאים גם בלימוד ע"ד הפשט (פרש"י).

16) ל' רש"י. וראה מפרשי הב"ר שם.

17) ראה מפענח צפונות פרק ג, ט (ועוד) וש"נ.

18) יבמות פ, רע"ב.

בלויז איין ענין — כללות[19] יצירת הולד[20].

עפ"ז איז פארשטאנדיק ווי ס'איז ניטאָ קיין סתירה צווישן די צוויי פסוקים — ווייל אויך לפירוש הנ"ל אז „ויהי הגשם" באציט זיך אויף תחלת הורדת המים („הורידם תחלה") — אז די ירידה איז געווען אין אן אופן פון „אם יחזרו יהיו גשמי ברכה" — האט עס כולל געווען די מים פון אלע ארבעים יום. וואָרום דער „הורידם" פון הקב"ה איז געווען איין הורדה וואס האט כולל געווען די כמות מים, דאס גאנצע וואסער וועלכע ירדו על הארץ (אלס גשמי ברכה) אין די ארבעים יום (כנ"ל).

נאר גלייך נאך דער הורדה ווען ס'איז נתברר געווארן אז „לא חזרו", איז „ויהי המבול ארבעים יום" — די וואסערן פון יעדערן פון די מ' יום איז געווארן (אנשטאט גשמי ברכה —) א מבול וואסער*[20].

ג. לויט דעם ביאור ווען אויך פארענטפערט ווערן דער שינוי לשון אין די צוויי פסוקים: אין ערשטן פסוק שטייט „ויהי הגשם על הארץ (און ערשט דערנאך קומען די ווערטער) ארבעים יום וארבעים לילה", משא"כ אין צווייטן פסוק (ביים מבול) שטייט „ויהי המבול ארבעים יום על הארץ" —

ווייל ע"פ הנ"ל איז דער טייטש פון די ווערטער „ארבעים יום" אין צווייטן פסוק אנדערש ווי אין דעם ערשטן:

דער פסוק „ויהי המבול גו'" קומט זאגן וויפיל זמן דער מבול האט געדויערט, און דעריבער קומען די ווערטער „ארבעים יום" גלייך בסמיכות צו „ויהי המבול" — „ויהי המבול ארבעים יום (על הארץ)" — וואס מיינט כפשוטו, אז דער מבול האט זיך געצויגן (בפועל) פערציג טעג (על הארץ):

משא"כ דער פסוק „ויהי הגשם גו'" קומט (ניט דערציילן וויפיל זמן עס האט אנגעהאלטן דער גשם — וואָרום דער ענין פון „גשם" (ד. ה: די אפשריות אויף גשמי ברכה) איז בלויז געווען בתחלת ההורדה (און גלייך דערנאך איז עס נהפך געווארן למבול), כנ"ל — נאר דער פסוק איז אויסן צו) זאגן „ויהי הגשם על הארץ": די מים „על הארץ" איז געווען אין אן אופן פון „ויהי הגשם" — „אם יחזרו יהיו גשמי ברכה" — ומוסיף[21] (ניט נאר די מים פון דער ערשטער צייט, נאר) פון די אלע ארבעים יום וארבעים לילה, שוין דאן בתחלת ההורדה האט דער גשם געהאט די כמות המים פון מ' יום (גשמי ברכה).

ד. מען דארף נאך אבער האבן הסברה:

דער ענין פון „ארבעים יום כנגד יצירת הולד". איז בלויז א טעם אויף דעם וואס די ארבעים יום של מבול (אלס עונש) זיינען איין נקודה (ע"ד וי די מ' יום של יצירת הולד): וואס פאר א שייכות אבער האט דער מספר פון מ' יום צו די „גשמי ברכה" וואס צוליב דעם זיינען אויך זיי געווען במספר ארבעים און אלס איין נקודה?

ווען מען דאס פארשטיין פון דעם

---

19) זכר או נקבה (ברכות ס, א).

20) ראה בארוכה לקוטי ביאורים לתניא (להר"ש' קארף) ח"ב ע' פז ואילך (ליקוט פירושים כו' לאגה"ת (קה"ת) ע' קט ואילך) ובהנסמן שם. וראה שם בארוכה ע"ד הענין דמספר ארבעים.

*) שע"י „וירבו המים וישאו את התיבה גו' מעל הארץ" (ז, יז).

21) וכמודגש גם בזה שה„טעם" על תיבת „הארץ" הוא אתנחתא המורה על הפסק.

ביאור (פנימי) אין ענין המבול, אז „המבול בא לטהר את הארץ . . כי מלאה הארץ חמס ונתקלקלה מאד והי׳ נצרך לטהרה ולזאת בא המבול . . כדוגמת המקוה מ׳ סאה שהיא מטהרת את הטמא״[22].

און דערפאר ווערט דער מבול גופא אנגערופן „מי נח״[23], וואס דער נאמען „נח״ איז ע״ש נייחא — „נייחא לעל־יונים נייחא לתחתונים״[24] — ווייל דאס וואס דער מבול איז אן ענין של עונש כו׳ איז בלויז מצד אנשי דור המבול; אבער מצד (עצמו איז עס מי נח — ווי מצד) נח איז עס אן ענין פון נייחא[25], טהרת הארץ.

עפ״ז קען מען טייטשן „ויהי הגשם על הארץ ארבעים יום וגו׳״ כפשוטו — אז דער גשם (גשמי ברכה) האט זיך גע־צויגן (בפועל) פערציק טעג, און אעפ״כ איז דאס קיין סתירה ניט אז אין די זעלבע פערציק טעג איז געווען מבול — ווייל דער מבול איז בפנימיותו גשמי ברכה („נייחא״) פאר דער וועלט,

יתרה מזה י״ל: יעדער טאג האבן די מים געטאן צוויי זאכן: מטהר את הארץ[26] און „בלה את הכל״.

[און ווי דאס איז אויך מרומז אין ווארט „מבול״ גופא: „מבול״ איז פון לשון „בול״ (בתוספת מ״ם בתחלתו)[27], וואס דער ווארט „בול״ ווייזט אויף (גשמי) ברכה, כמחז״ל[28] עה״פ[29] „בירח בול״ (וואס דאס גייט אויף חודש חשון וועז עס גייען גשמי ברכה) — „בזמן שהארץ עושה בולים בולים״[30].

און דאס איז אויך דער טעם פאר־וואס די ארבעים יום פון גשמי ברכה זיינען איין נקודה — ווייל דער מספר ארבעים יום פון טהרת הארץ איז כנגד די מ׳ סאה של מקוה, וואס דער שיעור פון מ׳ סאה איז (ווי דער ראגאט־שאווער איז מאריך[31]) אן „עצם אחד״.

ה. אט די ברכה אין ענין המבול — אז דורך אים איז געווארן טהרת הארץ — איז אויך אנגעדייטעט אין דעם מחז״ל הנ״ל[5] „כשהוריד הקב״ה המים הורידם תחלה ברחמים כדי להראות לעולם שאם ישובו יקבלם . . שאם יחזרו יהיו גשמי ברכה״:

דער קלקול הארץ[32] לפני המבול האט דערפירט צו אזא שפל המצב פון דער וועלט, ביז אז „לא הי׳ שייך בירור״[33], וואס דערפאר האט דער דור המבול ניט תשובה געטאן[34]; און דאס איז געווען דער אויפטו פון מבול — „לטהר את הארץ״, אז דאס האט ארריינגעגעבן אין

22) תו״א ריש פרשתנו (ח, סע״ג ואילך — ע״פ זבחים קיג, א). וראה גם שם י, רע״א. מאמרי אדה״ז — הנחות הר״פ ע׳ סט. תו״ח שם (נט, ב ואילך). אוה״ת שם (כרך ג) תרט, ב ואילך. תרכד, א ואילך. ובכ״מ.

23) ישעי׳ נד, ט.

24) ב״ר פ״ל, ה.

25) להעיר מפענח רזא פרשתנו (ח, ט): מה שנמלט (עוג) על התיבה אע״פ שירדו עלי׳ גשמים גשמי ברכה היו על התיבה (וראה זבחים קיג, ב).

26) ע״ד טהרת המקוה שבאה ע״י צירוף כל הארבעים סאה.

27) ראה יל״ש (ועד״ז תנחומא) שבהערה הבאה.

28) תנחומא באבער פרשתנו יז. יל״ש מלכים רמז קפד. ועד״ז בירושלמי ר״ה פ״א ה״ב.

29) מ״א ו, לח.

30) ראה קה״ע לירושלמי שם ד״ה בולות.

31) ראה מפענח צפונות פ״ט סי׳ ו. וש״נ.

32) ראה בכ״ז לקו״ש חט״ו ע׳ 52 ואילך.

33) סד״ה את קשתי תרנ״ד (בסה״מ תרנ״ד ריש ע׳ מח). וראה מאמרי אדה״ז — פרשיות פרשתנו ע׳ ס. אוה״ת פרשתנו (כרך ג) תרנב, סע״א ואילך. פלח הרמון פרשתנו ד״ה את קשתי פ״ג.

34) ראה מאמרי אדה״ז שם.

וועלט דעם כח אויף תשובה, „להראות לעולם[35] שאם ישובו יקבלם".

און דאָס איז רמז וכוונת הכתוב „ויהי הגשם על הארץ": אע"פ אַז די אנשי דור המבול „לא חזרו" (און פאַר זיי איז גע־ווארן אַ מבול), זיינען די „גשמי ברכה" וועלכע „הוריד הקב"ה . . ברחמים" ניט געבליבן למעלה (ניט אַראָפּ בפועל דאָ למטה), נאָר דאָס האָט אויפגעטאָן אין ארץ („ויהי הגשם על הארץ") אַ פעולה, אַז מ'האָט דעם כח אויף תשובה.

און דורך דעם איז מען מבטל דעם מבול (שבמים — רתיחה וכיו"ב) און עס ווערט „גשמי ברכה" בפשטות[36].

און ווי חז"ל[37] זאָגן בנוגע צו די אר־בעים יום, אַז „מ' יום בכל שנה היו אותם הימים עושים רושם בעולם, עד שעמד שלמה ובנה את ביהמ"ק ופסקו אותם מ' יום", און דערפאַר ווערט דער חודש (חשון) אַנגערופן „ירח בול" — „מבול . . כתיב חסר מ' כנגד ארבעים יום שפסקו", ובמילא איז געווארן „בול" — „שהארץ עושה בולים בולים"[28], גשמי ברכה בפשטות.

ווייל דורך בנין ביהמ"ק, וואָס האָט אויפגעטאָן אַ שינוי וזיכוך אין וועלט, אַ ליכטיקייט פון מקדש — דורך די חלו־נות שקופים אטומים[38], איז בטל גע־ווארן דער „רושם" וואָס איז געבליבן פון דעם מבול, ביז אַז עס איז געווארן גשמי ברכה בפשטות, „בול".

און די שלימות פון טהרת הארץ וועט זיין לעתיד לבא, וועט מ'וועט האָבן ניט נאָר דעם „בול", נאָר אויך דעם מ"ם פון „מבול" וועט נתהפך וועלן לטוב,

וואָרום די ארבעים יום פון טהרת הארץ — „כדוגמת המקוה מ' סאה" — זיינען דאָך די בחינה פון מ"ם סתומה [בדוגמת מקוה אוון מ' סאה דמקוה וועלכע זיינען בחי' מ"ם סתומה[39]], וואָס דאָס האָט מאיר געווען בגילוי אין תיבת נח[40],

און דערפון האָט מען דעם כח צו מהפך זיין דעם מ"ם פון מבול — דער מ"ם פתוחה וואָס איז מרמז[41] אויף גלות — אַז עס זאָל ווערן אַ מ"ם סתומה, וואָס איז מרמז[41] אויף גאולה[42], „לסרבה המשרה ולשלום אין קץ"[43],

בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש.

(משיחת ש"פ נח תשמ"ג)

---

35) לא לאנשי דור המבול — שכבר נמחו.

36) ועפ"ז יומתק מה שהמים שעל התיבה היו כל המ' יום — גשמי ברכה (ראה הערה 25).

37) יל"ש (ועד"ז תנחומא באבער שם). וראה גם תנחומא פרשתנו יא.

38) מ"א ו, ד. מנחות פו, ב. ועוד.

39) אוה"ת יוהכ"פ ע' א'תקעח (ע"פ ראשית חכמה ש' האהבה פי"א).

40) אוה"ת פרשתנו (כרך ג) תריג, ב. תרלז, ב ואילך. ועוד.

41) ראה אוה"ת פרשתנו שם. וראה בפרטיות ספר הערכים־חב"ד מערכת אותיות אות מ"ם (ב) סעיף ז. וש"נ.

42) וכמבואר בכ"מ (אוה"ת פרשתנו שם. שם תרכח, א. תרלג, ב ואילך — בארוכה. המשך וככה תרל"ז פצ"ה־ו. ובכ"מ) שתיבת נח היתה דוגמת ומעין לע"ל. וראה לקמן ע' 29 ואילך.

43) ישעי' (ט, ו) — בתיבת למרבה דוקא, אתהפכא ד„ירבו המים" דהמבול (פרשתנו ז, יז).